

DOPS چیست؟

یکی از روشهای متداول برای ارزشیابی مهارت‌های پروسیجرال روش داپز (DOPS) است که به معنی مشاهده مستقیم مهارت انجام رویه های بالینی است.

آزمون DOPS شامل مشاهده یک کارآموز در حین انجام یک رویه عملی بر روی یک بیمار واقعی است. در این روش، مشاهدات استاد بر اساس چک لیست ثبت می گردد و پس از آن بر اساس یافته های عینی و واقعی به دانشجو بازخورد داده می شود.

معمولاً فهرست رویه های ضروری از پیش به دانشجو داده می شود و دانشجو موظف است در طول دوره در زمانی که خود را برای انجام مستقل رویه بالینی شایسته تشخیص داد، از استاد درخواست کند عملکرد وی را مشاهده کرده و ضمن ارزشیابی فعالیت انجام شده، بازخورد لازم را در انتها ارائه کند.

این آزمون بعنوان نمونه‌ای از ارزشیابی‌های مبتنی بر محل کار برای آزمون چگونگی انجام مهارت‌های عملی بالینی استفاده می‌شود. روش DOPS از روایی و پایایی مناسبی برخوردار است و بدین لحاظ می تواند علاوه بر استفاده در ارزشیابی تکوینی به عنوان ابزار تراکمی نیز مورد استفاده قرار گیرد. علاوه بر آن با

توجه به این که ارائه بازخورد در زمان اجرای پروسیجر یکی از قسمت های اصلی آن محسوب می گردد، می توان به نقش مهم این آزمون در آموزش بالینی اشاره کرد.

پس این آزمون، به عنوان ابزار واسطی برای ارائه بازخورد نه تنها به طور مستقیم در آموزش مهارت‌ها نقش مهمی ایفا می کند بلکه می تواند در تعیین حداقل تکالیف مورد نیاز جهت برنامه ریزی دوره به کار رود.

به طور خلاصه می توان گفت ویژگی DOPS:

- روشی برای ارزشیابی مهارت‌های عملی
- ارزشیابی بصورت عینی و ساختار یافته
- مشاهده مستقیم فراگیر در حین انجام پروسیجر در محیط کار واقعی
- ثبت نتایج مشاهدات ارزشیابی کننده بر طبق یک چک لیست ساخت یافته (ارزشیابی مکتوب)
- ارائه بازخورد عینی به فراگیر

چرا DOPS؟

۱. لزوم ارزشیابی مهارت‌های تکنیکی در حین آموزش
۲. توانمندی در انجام یک پروسیجر: دانش، توانائی تصمیم گیری، مهارت‌های برقراری ارتباط و توانایی رهبری
۳. اصلاح کاستی های موجود در آموزش مهارت یا میزان چیره دستی فرد نیازمند ارائه بازخورد عینی

اجرای DOPS چه مقدماتی نیاز دارد؟

۱. تعیین مهارت‌های اساسی در هر مقطع

۲. تعیین دفعات ارزشیابی در طی دوره مشخص
۳. تعیین افراد ارزشیابی کننده
۴. نحوه ثبت و مستند سازی نتایج (تهیه فرم)
۵. نحوه اطلاع رسانی به فراگیران
۶. آموزش ارزشیابی کنندگان
۷. مشاهده مستقیم فراگیر در حین انجام پروسیجر
۸. ارزشیابی بر اساس محورهای از قبل تعیین شده
۹. ثبت مشاهدات در چک لیست
۱۰. ارایه بازخورد به فراگیر و نگهداری مستندات

چه مهارت‌هایی باید مورد ارزشیابی قرار گیرند؟

- از آنجا که هدف DOPS ارائه بازخورد و کمک به بهبود عملکرد شغلی می باشد، لازم است پروسیجرهایی مورد ارزشیابی قرار گیرند که به طور طبیعی در محیط کار از فرد انتظار می رود.
- باید انواع مختلف پروسیجر برای ارزشیابی انتخاب شود به طوری که تعداد زیادی از توانمندی های مشخص شده در کوریکولوم پوشش داده شوند.

روش اجرای آزمون DOPS چگونه است؟

- معمولاً ۴ تا ۶ بار در سال
- ضرورت اطلاع بیماری که پروسیجر بر روی وی انجام می شود از اینکه فراگیر در حال observe شدن است
- مشاهده فراگیر در حین انجام پروسیجر، ارزشیابی در چک لیست از پیش طراحی شده ای

• مدت مشاهده ۱۰-۱۵ دقیقه

• مهارت‌های مورد ارزیابی: پروسیجرهای اساسی و مهم رشته تخصصی

نکات کلی در اجرای آزمون:

۱- آموزش آزمونگرها (اعضاء هیئت علمی) در مورد استفاده از این روشها و ابزار.

۲- ارزیابی مهارت‌های اساسی (core skills) فراگیران در اوایل دوره آموزش

۳- مشاهدات در شرایط متفاوت و با انواع مختلفی از بیماران

۴- طیف وسیعی از آزمونگرها (بصورت ایده آل برای هر آزمون یک عضو هیات علمی)

۵- انجام آزمون از مهارت‌های ساده به پیچیده

۶- ارزیابی باید در عرصه‌هایی صورت گیرد که در آنجا مهارت‌های فراگیر به موثرترین و کارآمدترین صورت قابل ارزیابی باشد:

(حتی الامکان از محیط‌هایی استفاده کنید که در آنها نسبت عضو هیات علمی به فراگیر بالا بوده و شلوغ نباشد).

۷- این ارزیابیها باید بصورت گسترده در طول سال تحصیلی صورت گیرند و نه صرفاً نزدیک به انتهای دوره.

مزایای DOPS چیست؟

۱. توجه و تمرکز آزمونگر به نکات مهم و ضروری برای انجام پروسیجر

۲. بازخورد بر اساس رفتارهای واقعی و عینی

۳. ارزیابی میزان پیشرفت با توجه به فرمها و چک لیستها

محدودیت‌های DOPS چیست؟

۱. دشوار و یا بسیار وقت گیر

۲. فراگیران تا حدودی روی کسانی که آنها را امتحان می کنند و بصورت غیر مستقیم روی محتوای آزمون کنترل دارند و در نتیجه ممکن است آزمون به نفع آنها bias داشته باشد.

۳. استانداردها در بین برنامه های آموزشی دانشجویان مختلف، یکسان نیستند و در نتیجه آزمون برای رتبه بندی تمام فراگیران مناسب نیست.

تاثیر آموزشی DOPS چیست؟

ایجاد انگیزه و تشویق برای فراگیری

جهت دهی به تلاش فراگیر در زمینه یادگیری مطالب

تهیه کننده:

دکتر فاطمه حسن شبیری

منابع:

نظری شادکام ف. دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی قزوین، ارزیابی به روش مشاهده مستقیم مهارت‌های عملی.

غلام نژاد ح، غفرانی کلشیمی ف، منوچهری ه، حسینی م. اثربخشی آزمون مشاهده مستقیم مهارت های بالینی بر یادگیری مهارت‌های عملی دانشجویان پرستاری در بخش مراقبت های ویژه. راهبردهای آموزش در علوم پزشکی، سال ۱۰، شماره ۱، فروردین و اردیبهشت ۱۳۹۶.

اکبری م، محولاتی شمس آبادی ر. آزمون مشاهده مستقیم مهارت های عملی دانشجویان در بخش دندانپزشکی ترمیمی؛ بررسی مزایا و معایب از دیدگاه دانشجویان. مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی، ۱۳ (۳): ۱۳۹۲، ۲۰-۲۱۲.

Abolghasem Amini , Firuzeh Shirzad , Mohamad Ali Mohseni , Alireza Sadeghpour , Asghar Elmi. Designing Direct Observation of Procedural Skills (DOPS) Test for Selective Skills of Orthopedic Residents and Evaluating Its Effects from Their Points of View. Res Dev Med Educ, 2015, 4(2), 147-152.